

soal jawab bersama

**TWEET
DR. ASMADI**

Prof. Madya Dr. Asmadi Mohamed Naim
Dekan Pusat Perniagaan Islam (IBS)
Universiti Utara Malaysia
asmadinaim@gmail.com
www.drasmadinet.blogspot.com

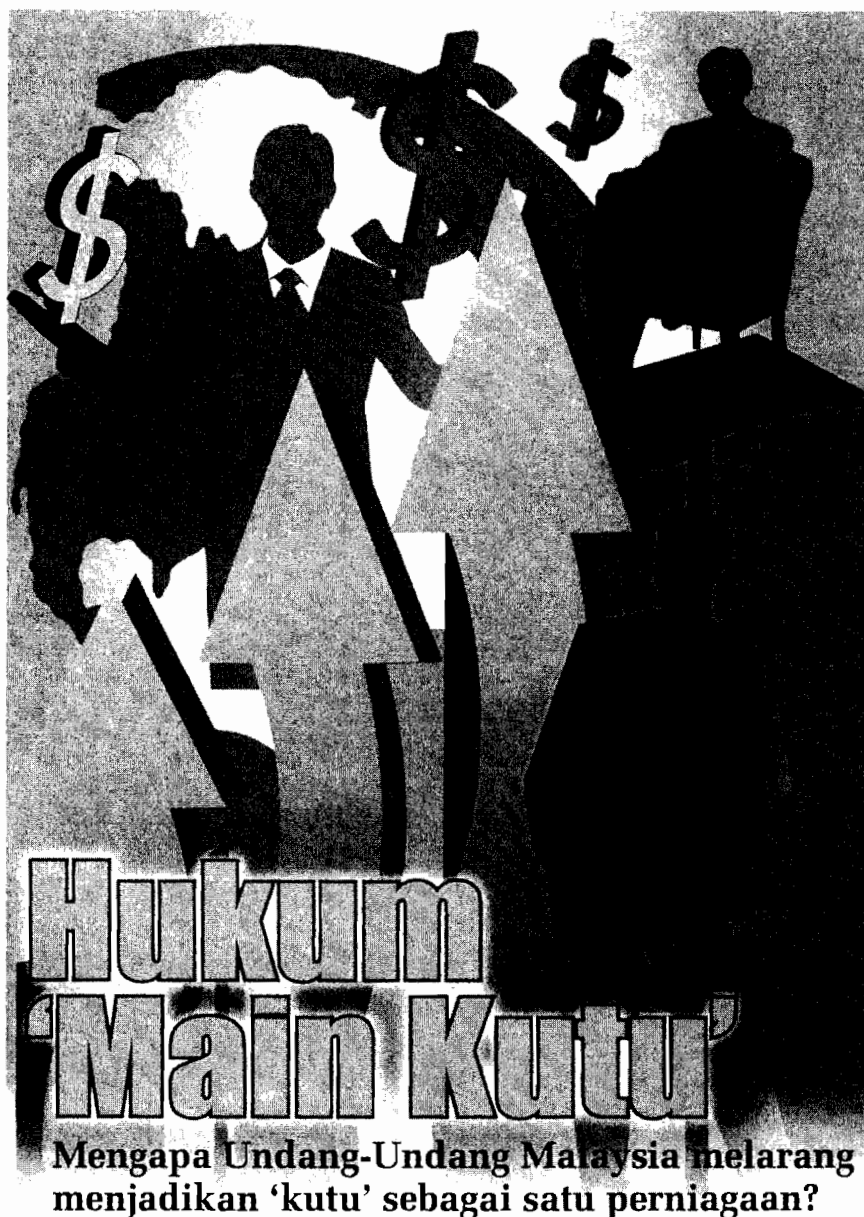
Q Apa konsep yang kita gunakan dalam 'main kutu'?

A 'Main kutu' ialah satu kesepakatan ahli kelompok tertentu beriltizam meminjamkan sejumlah wang yang ditetapkan setiap bulan kepada mana-mana ahlinya yang dipilih berdasarkan undian.

Contohnya 12 orang bersetuju untuk setiap orang meminjamkan RM100 setiap bulan ke dalam satu tabung. Salah seorang berhak menggunakan wang di dalam tabung tersebut berdasarkan kaedah undian atau berdasarkan permintaan peserta. Walaupun begitu, setiap orang berhak untuk mendapatkan giliran menggunakan tabung tersebut.

Berdasarkan takrifan operasi amalan tersebut, kita dapat fahami terdapat beberapa perkara dalam 'main kutu' iaitu:

- Janji meminjamkan wang setiap bulan pada jumlah yang tertentu.
- Meminjamkan wang setiap bulan.
- Melakukan undian giliran menggunakan wang yang terkumpul. Ada juga yang bersetuju supaya giliran ditentukan berdasarkan keperluan masing-masing pada bulan-bulan tertentu.
- Mempunyai ketua yang bertindak mengumpulkan wang.
- Main kutu berlaku di kalangan ahli yang sudah ada

rasa percaya-mempercayai antara satu sama lain.

● Pihak yang mendapat giliran awal adalah lebih selamat berbanding mereka yang lewat gilirannya.

Q Jadi, bolehkah 'main kutu'?

A Apabila melihat kepada unsur-unsur di dalam 'main kutu', isu utamanya ialah isu '**meminjamkan wang**'. Adakah terdapat unsur mendapat faedah atau manfaat daripada pemberian pinjaman tersebut?

Ertinya, adakah dengan memberi pinjaman itu, peserta mendapat manfaat tambahan iaitu mendapat jumlah yang lebih daripada sepatutnya, atau mendapat manfaat dalam bentuk lain? Sekiranya ada mendapat 'manfaat tambahan' daripada perbuatan pemberian pinjaman itu, maka amalan tersebut boleh termasuk dalam transaksi riba.

Seseorang mungkin mengatakan, manfaat tambahan yang diperolehi oleh peserta 'main kutu' ialah dia mendapat peluang menggunakan jumlah wang yang lebih besar melalui

pemberian pinjaman yang kecil. Justeru, terdapat unsur 'kull qarḍ jarra naf'an fahuwa riba' iaitu setiap pinjaman yang mendatangkan manfaat (pada pemberi pinjam) adalah riba'.

Keduanya, peserta adalah 'bertaruh peluang penggunaan wang tunai' apabila mereka membuat undian penggunaan wang tersebut.

Ketiganya, sekiranya pengelola 'main kutu' menetapkan giliran pertama miliknya, maka pengelola tersebut telah mendapat manfaat daripada pemberian pinjaman setiap bulan tersebut.

Pihak lain mengharuskan 'main kutu' kerana dia berkeyakinan tidak ada unsur mendapat 'manfaat tambahan' daripada persetujuan memberikan pinjaman setiap bulan. Mereka beranggapan amalan ini lebih kepada persetujuan mengumpulkan sejumlah wang di dalam satu tabung pada setiap bulan dan masing-masing bersetuju untuk digunakan kepada pihak yang dipilih melalui cabutan giliran, atau berdasarkan keperluan ahli yang memerlukannya. Mereka memerlukan jumlah wang yang besar ini bagi membolehkan mereka membeli sesuatu barang yang berharga secara tunai atau menyelesaikan komitmen mereka pada bulan-bulan tertentu.

Q Adakah 'kutub' itu sama seperti TEKUN dan Amanah Ikhtiar?

A Tidak, amalan ini tidak sama dengan TEKUN atau Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM). AIM menyediakan modal kepada pengusaha

menggunakan konsep hutang dan peminjam perlu membayar kadar keuntungan tertentu yang minimum (riba) dan pembayaran adalah dikutip pada setiap hari.

Wallahu a'lam, saya menjangkakan AIM juga sedang meneroka prinsip-prinsip syariah untuk konsep ini kerana peranan AIM adalah amat besar membantu masyarakat miskin Bumiputera Islam dan masyarakat peniaga kecil bukan Islam memulakan perniagaan mereka. Pihak TEKUN pula sudah mempunyai Jabatan Syariah dan Panel Syariah walaupun tidak dinyatakan produk pembiayaan patuh syariah di dalam website mereka.

Q Adakah terdapat syarat-syarat yang perlu dijaga jika dibolehkan bermain 'kutub'?

A Saya melihatnya sebagai harus 'main kutu' sekiranya amalan ini bertitik tolak kepada unsur janji bantu-membantu (ta'awun) sesama peserta dalam satu kumpulan yang saling mengenali.

Pada keadaan ini setiap peserta dalam suatu kumpulan saling bersetuju meminjamkan sejumlah tertentu wangnya bagi sesuatu tempoh kepada seseorang yang lain sama ada berdasarkan undian atau permintaannya.

Para peserta pula hendaklah bukan daripada kalangan mereka yang dikenali sebagai pengguna dan pembeli barangan yang dilarang oleh syarak kerana kita dilarang membantu setiap perbuatan yang menjurus kepada perkara maksiat.

Amalan ini juga tidak bertentangan dengan undang-undang negara selagi tidak dijalankan dalam bentuk perniagaan. Undang-Undang Malaysia melarang menjadikan kutu sebagai satu perniagaan.

Q Bagaimana pula kalau dibuat 'kutub' ini dalam bentuk perniagaan atau dalam skala yang besar?

A Saya cenderung kepada 'haram' sistem ini jika diamalkan dalam skala yang besar atau dalam bentuk perniagaan kerana mempunyai banyak kemudahan dan ditegah oleh undang-undang, antaranya:

- Ditakuti termasuk dalam skim cepat kaya yang dilarang oleh undang-undang dan Syarak.
- Boleh membawa kepada penipuan.
- Mudarat besar kepada peserta yang mendapat giliran akhir.

- Sukar dikawal.
- Bertentangan dengan undang-undang pengumpulan deposit yang mensyaratkan seseorang itu mempunyai lesen untuk mengutip deposit.
- Bertentangan dengan undang-undang negara iaitu Akta (Larangan) Kumpulan Wang Kutu 1971 yang melarang pembentukan syarikat menjalankan perniagaan kutu. Patuh kepada undang-undang adalah wajib selagi tidak bertentangan dengan syarak.

Semoga jawapan ini membantu kita memperhalusi amalan main kutu yang ada dalam masyarakat dan mengelak daripada melakukan perbelanjaan kepada perkara-perkara yang dilarang dan membazir. Wallahu a'lam. ❦

Mutiara kata
"Setiap orang di dunia ini adalah seorang tetamu dan wangnya adalah pinjaman. Tetamu itu pasti akan pergi, cepat atau lambat dan pinjaman itu harus dikembalikan."
(Ibnu Mas'ud)